

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра журналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Декан філологічного факультету
доц. Ярослав Редьква**

« 28 » 08 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

**«ПУБЛІЦИСТИЧНІ ЖАНРИ»
обов'язкова**

**Освітньо-професійна програма «Журналістика та кросмедійність»
Спеціальність С Журналістика
Галузь знань С7 Журналістика
Рівень вищої освіти перший бакалаврський**

Філологічний факультет

Мова навчання українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни „Публіцистичні жанри” складена відповідно до освітньо-професійної програми „Журналістика та кросмедійність” (спец. С «Журналістика»), затвердженої Вченою радою Чернівецького університету (протокол N 6 від 26 травня 2025 року).

Розробник: **Смолдирева Тетяна Петрівна, асистентка, заслужена журналістка України**

Викладач: **Смолдирева Тетяна Петрівна, асистентка, заслужена журналістка України**

Погоджено з гарантом ОП й затверджено
на засіданні кафедри журналістики
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 року

Завідувач кафедри Василик Л.Є.

Схвалено методичною радою філологічного факультету протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Голова методичної ради
філологічного факультету

Антофійчук А. М.

© Смолдирева Т. П.,
2025 рік

Мета та завдання навчальної дисципліни:

Курс «Публіцистичні жанри», який є частиною навчальних дисциплін блоку «Газетно-журнальні жанри»/»Жанри журналістики», передбачає вивчення особливостей публіцистичного методу відтворення дійсності в усій його повноті та формах/жанрових модифікаціях. **Мета** навчальної дисципліни – показати місце та роль публіцистики в медіа, зокрема друкованих; закріпити вміння та навички журналіста щодо аналізу інформації, узагальнення, синтезування, застосування образів та символів, думок та суджень сформувати вміння втілити результатів в різних публіцистичних жанрах, зокрема в жанрах документальної та художньої публіцистики як класичних, так і новітніх.

Завдання навчальної дисципліни — навчити студентів прийомів створення журналістських текстів у вказаних жанрах на основі теорії та методики публіцистичного методу відтворення дійсності; методам та джерелам пошуку та оброблення значних масивів інформації; умінню правильно будувати структуру матеріалу; дотриманню правових та етичних засад журналістики.

Курс спирається на аналіз текстів друкованих та онлайн медіа, кращих журналістських практик чернівецьких та українських видань.

Пререквізити:

- ППО5 Інформаційні жанри
- ПП08 Аналітичні жанри
- ППО1 Масова інформація та комунікація
- ППО2 Основи журналістики
- ППО3 Медіаетика
- ППО4 Правові засади медіадіяльності

Результати навчання.

Навчальна дисципліна «Публіцистичні жанри» спрямована на забезпечення та засвоєння таких **загальних і спеціальних компетентностей:**

Загальні:

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

Фахові:

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК03. Здатність створювати медіапродукт.

У результаті засвоєння змісту навчальної дисципліни студент має набути таких **програмних результатів навчання:**

ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел

ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація про розподіл годин

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю	
			Кредит	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самост. робота	Індив.завдання		
Денна	2	4	3	90	22	22				46		іспит
Заочна	2	4	4	90	6	6				78		іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. ПУБЛІЦИСТИЧНІ ЖАНРИ. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОСТІ.												
Тема 1. Публіцистич. метод відтворення дійсності. Ознаки, загальна характеристика публіцистич. жанрів.	6	2				4	7	1					6
Тема 2. Мета, функції, виражальні засоби, стилістика, особливості журналістської публіцистичної творчості.	8	2	2			4	7	1					6
Тема 3. Дискусія та полеміка в публіцистиці. Особливості аргументації у публіцистиці	8	2	2			4	7	1					6
Тема 4. Особливості жанрів журналістськ. публіцистики. Взаємовплив теми і жанру. Задум, тема, ідея.	8	2	2			4	7	1					6
Разом за ЗМ 1	30	8	6			16	28	4					24

Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ МЕДІАТЕКСТІВ В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ЖАНРАХ.											
Тема 5. Документальна публіцистика. Колонка автора/ редактора. Життєва історія. Тревел-журналістика.	12	4	4			4	12	1	1			10
Тема 6. Художньо-публіцистичні жанри. Особливості, мета, види. Нарис, есе, замальовка (зарисовка).	12	2	4			6	10	1	1			8
Тема 7. Особливості сучасного портретного нарису Творчий/політичний портрет.	8	2	2			4	9		1			8
Тема 8. Проблемний нарис у сучасній пресі. Види, мета, завдання, тематика.	8	2	2			4	9		1			8
Тема 9. Художній / літературний репортаж.	10	2	2			6	11		1			10
Тема 10. Сатирично-публіцистична журналістика	10	2	2			6	11		1			10
Разом за ЗМ 2	60	14	16			30	62	2	6			54
Усього годин	90	22	22			44	90	6	6			78

Тематика лекційних занять з переліком питань

№ теми	Назва теми
1	Публіцистичний метод відтворення дійсності. Основні ознаки, загальна характеристика публіцистичних жанрів. Критерії та принципи жанроутворення. Відмінності від інформаційних та аналітичних жанрів. Оцінні судження як метод Модифікація жанрів/ стирання меж, новотворення
2	Особливості журналістської публіцистичної творчості. Мета, функції, виражальні засоби, стилістика публіцисти Символи та образи в публіцистиці. Характеристика творів сучасної української публіцистики. Публіцистика в газетах, журналах, на сайтах, в соцмережі

3.	Дискусія та полеміка в публіцистиці. Особливості аргументації у публіцистиці
4.	Особливості публіцистичних жанрів. Взаємовплив теми і жанру. Задум, тема, ідея. Розробка теми. Жанрова і тематична спеціалізація журналістів у публіцистиці.
5.	Документальна публіцистика. Колонка автора/ редактора. Життєва історія. Сповідь. Тревел-журналістика.
6.	Художньо-публіцистичні жанри. Особливості, мета, види. Нарис, есе, замальовка (зарисовка).
7.	Особливості сучасного портретного нарису. Творчий портрет Політичний портрет.
8.	Проблемний нарис у сучасній пресі. Види, мета, завдання. Тематика (проблематика: соціальна, культурна, політична тощо). Сторітелінг
9.	Художній/літературний репортаж. Роль автора. Добір виражальних засобів.
10.	Сатирично-публіцистична журналістська творчість. Фейлетон. Памфлет. Малі сатирично-публіцистичні журналістські жанри.

Тематика практичних (семінарських) занять з переліком питань

№	Назва теми	Год.
1	Тема 1-2. Особливості журналістської публіцистичної творчості. Види роботи Дискусія: в чому різниця між фактом та судженням Презентація: публіцистична інтерпретація фактів (приклади з медіа)	2
2.	Тема 3. Дискусія та полеміка в публіцистиці. Види роботи Робота з газетами (Дзеркало тижня/ Експрес ін.): пошук полемічних статей. Аналіз аргументів на підтвердж. думки автора. Приклади оцінних суджень	2
3.	Тема 4. Особливості жанрів публіцистики. Види роботи Робота в групах: а) формування задуму, формулювання теми, визначення ідеї б) добір суджень, аргументів на користь теми.	2

4	Тема 5. Документальна публіцистика. Види роботи 1. Робота з газетами. Пошук та аналіз авторських/редакторських колонок. 2. Аналіз виражальних засобів у творчості колумніста В.Портникова, лауреата Шевченківської премії (сайт Радіо Свобода та ін) 3. Презентація самостійних завдань: а) життєвих історій реальних героїв б) пізнавальних/екскурсійних текстів про рідне місто/містечко/село	4
5	Тема 6. Художньо-публіцистичні жанри. Особливості, мета, види. Нарис, есе, замальовка (зарисовка). Вид роботи: 1. Дискусія: спільне/відмінне між жанрами цієї підгрупи 2. Рольова гра у командах: створюємо Есе, Замальовки, Нариси за видами; 3. Презентації творчих доробків та самостійних завдань-творів.	4
6	Тема 7. Особливості сучасного портретного нарису. Види роботи 1. Міні-опитування/тест: <i>спільне/відмінне між жанрами;</i> 2. Обговорення самост. роботи (знайти/написати творчий портрет). 3. Обговорення самостійної роботи (політичний портрет)	2
7	Тема 8. Проблемний нарис у сучасній пресі. Види роботи 1. Робота з медіа: аналіз проблематики, підготовка інфографіки (групами) 2. Презентація самостійних завдань/інфограіка 3. Дискусія: чому зникає нарисова журналістика (провідна у рад.пресі)	2
8	Тема 9. Художній/літературний репортаж. Види роботи Дискусія: художній та інформаційний репортажі: спільне/відмінне	2
9	Тема 10. Сатирично-публіцистична журналістська творчість. Види роботи 1. Робота в групах: запропонувати теми для фейлетонів. 2. Повернутись до політич. портретів - на їх основі написати політ.памфлети 3. Дискусія: чому зникають сатиричні жанри журналістики?	2

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Год
1	Теми 1-2. 1) Опрацювати розділ Публіцистичний метод відтворення дійсності за підручником В.Здоровеги «Теорія і методика журналістської творчості»; На основі прочитаних медіатекстів (Детектор медіа, День, Дзеркало тижня, Українська правда, Лівий берег, Збруч, Радіо Свобода) визначити матеріали у публіцистичних жанрах (за критеріями жанрового розподілу). 2) Проаналізувати виражальні засоби, авторський стиль, фактологічну основу прочитаних матеріалів; підготуватися до практичних занять;	8

2	Теми 3-4. 1) Проаналізувати відмінність публіцистичних текстів від інформаційних та аналітичних: за широтою розкриття теми, формою викладу та організацією матеріалу, формотворчими елементами, дотриманням стандартів журналістики (за текстами та матеріалами до тем 1-2) 2) Звернути уваги на особливості аргументації у публіцистичних текстах 3) Звернути увагу на рівень аналітики, використання образів/символів 4) Опрацювати теорію за пропонованими навч. посібниками	8
3	Теми 6-10. Написання власних текстів у зумовлених жанрах та темах.	10
4	Проаналізувати особливості текстів у номінації <i>Публіцистика</i> конкурсу Честь професії https://journalismaward.in.ua/ ;	6
5	Проаналізувати особливості текстів у рубриці <i>Антоніна</i> на Детектор Медіа (авторка Лена Чиченіна) https://antonina.detector.media/	6
6	Ознайомитися з публіцистикою періоду від 2022 р., початку рос.вторгнення: Олександра Бойченка (ж.Збруч https://zbruc.eu/search/node?page=8), Віталія Портникова (Радіо Свобода https://www.google.com/search?q=sca_esv=f29ca39476e4bd13&sxsrf=ANbLn6gIY4Mr7iMOQ1IcjJM8pQxfGkCTg%3A1769516885015&ei=Va94aZ), Олега Покальчука tZN Lb https://lb.ua/author/908_oleg_pokalchuk Визначити, до яких публіц.жанрів/підгруп належать ці тексти.	6

Методи навчання

Словесні, наочні та практичні методи навчання, зокрема: лекції, пояснення, бесіда, обговорення, дискусія, спостереження, ілюстрація, демонстрація, моніторинг тощо

За характером пізнавальної діяльності здобувача освіти застосовуємо такі методи: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, проблемний, евристичний, дослідний.

Система контролю та оцінювання: поточна та підсумкова.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті, використовуємо такі методи: контрольні роботи; робота в групах, тести, презентації, аналіз медіа кейсів, мозковий штурм, моніторинг, використання Гугл драйв та платформи Moodle, неформальна освіта, написання медіа текстів у різних публіцистичних жанрах.

Форми поточного контролю: індивідуальна та фронтальна перевірки. Форма підсумкового контролю – іспит.

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти, у системі формальної освіти) ЧНУ» (https://drive.google.com/file/d/1O7Chn1UqlqjW_JjybxDr-syswxxHuGOn/view) у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та / або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

Розподіл балів

ЗМ 1 (24 бали)	ЗМ 2 (36 балів)	Іспит
----------------	-----------------	-------

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	40	100

Критерії оцінювання підсумкового оцінювання

Оцінка А (90 – 100 балів) або „відмінно” виставляється за відповідь, яка містить вичерпне за сумою поданих знань розкриття усіх запитань, розгорнуту аргументацію кожного з положень, побудована логічно й послідовно, розкриває питання від його нижчих до вищих рівнів, а також містить приклади з художніх текстів, які дозволяють судити про повноту уявлень студента з питання. Відповідь має бути викладена гарною, багатою мовою, відзначатися точним вживанням термінів, містити посилання на навчальну літературу.

Оцінка В (80 – 89 балів) або „дуже добре” виставляється за відповідь, яка містить повне, але не вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення питань, що містяться в білеті, скорочену аргументацію головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу, а розуміння теоретичних питань не підкріплене ілюстраціями з текстів. Допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів.

Оцінка С (70 – 79 балів) або „добре” виставляється за відповідь, яка містить недостатньо вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення запитань, що містяться в білеті, відсутня аргументація головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а наведені приклади з текстів не відповідають теоретичним моментам даного курсу. У відповіді допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Крім того, таким балом може бути оцінений студент, який протягом семестру не виявляв відповідних знань з даного курсу, але на іспиті успішно відповів на поставлені теоретичні та практичні завдання.

Оцінка D (60 – 69 балів) або „задовільно” виставляється за відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх запитань, поверхово аргументує положення відповіді, у викладі допускає композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, не ілюструє теоретичні положення прикладами з художніх текстів. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання.

Оцінка E (50 – 59 балів) або „достатньо” виставляється за відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх запитань або за незнання окремого питання із загальної кількості поставлених. У викладі студента допущені композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу. Студент не може відтворити основні теоретичні положення, але наводить окремі приклади з художніх текстів. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання, немає розуміння окремих літературознавчих термінів.

Оцінка FX (35 – 49 балів) або „незадовільно” виставляється у разі, коли студентом на протязі навчального семестру набрано недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання іспиту. У випадку, якщо студент допущений, але його відповідь на іспиті містить неправильне висвітлення заданих питань, помилкову

аргументацію, допускаються помилкові умовиводи, неправильне посилання на факти та їхнє витлумачення, мова близька до суржику, він також може бути оцінений незадовільно.

Оцінка F (1 – 34 бали) або „незадовільно” виставляється у разі, коли студентом протягом навчального семестру набрано недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання іспиту. Якщо студент допущений, але відповіді на поставлені запитання на іспиті він не може або відповідає неправильно, а також не може дати відповідь на жодне із поставлених додаткових запитань, така відповідь оцінюється незадовільно.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

100-бальна шкала	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Пояснення за розширеною шкалою
90-100	Відмінно	A	відмінно
80-89	Добре	B	дуже добре
70-79		C	добре
60-69	Задовільно	D	задовільно
50-59		E	достатньо
35-49	Незадовільно	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34		F	незадовільно з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Перелік питань для самоконтролю навчальних досягнень студентів

1. З якими джерелами інформації журналісту найчастіше доводиться мати справу у своїй професійній діяльності?
2. Яке значення має людина як джерело інформації?
3. Як розуміти вислів «журналіст як джерело інформації»?
4. Чому ерудиція є професійною вимогою до публіциста?
5. Чи можна вважати документальні джерела найбільш надійними і достовірними джерелами інформації?
6. Для чого використовувати образи та символи, адже не все зрозуміло загалу?
7. Чим відрізняються медіа тексти від наукових та художніх?
8. Чому наголошують на необхідності інформаційного приводу, навіть у публіцистиці?
9. Чому журналістські тексти повинні базуватися на фактах?

10. Чим відрізняються тексти публіцистичних жанрів від аналітичних та інформаційних?
11. Які функції виконують тексти публіцистичних жанрів?
12. Як авторові уникнути маніпулятивної інтерпретації фактів?
13. Які лексичні особливості та стилістика публіцистичних жанрів?
14. Чому стандарти журналістики «не суворі» для публіцистичних текстів?
15. Чим пояснити модифікацію жанрів, так зване стирання меж?
16. Від чого залежить вибір журналістом жанру?

Перелік питань для підсумкового контролю навчальних досягнень

Див. теми лекційних, практичних занять та самостійних завдань

Рекомендована література

Основна

1. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навч. посібник. - 2-е вид. перероб. і допов. /Т.О.Приступенко, Р.В.Радчик, М.К.Василенко та ін., за ред. В.В.Різуна. - К.: ВПЦ «Київський університет», 2012. - 352 с.
2. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості: підручник. - Львів: ПАІС, 2008. - 270 с.
3. Кузнецова О.Д. Журналістські публіцистичні жанри: навч. посібник. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. - 328 с.
4. Михайлин І.Л. Основи журналістики. - Вид.: Центр учбової літератури, 2022. - 456 с.
5. Тимошик М.С. Основи журналістики: підручник. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2026. – 520 с.
6. Чекмишев О.В. Основи журналістики: навч. Посібник. - К.: ВЦ «Академія», 2021. - 168 с.

Допоміжна

1. Знедолені? Нездоланні!: Історії переселенців. – К., 2017. – 168 с. <https://idpo.org.ua/>
2. Носке Г. Журналістика: що треба знати та вміти: книжка для читання та підручник. К.: Академія української преси, 2017. - 312 с.
3. Павлюк Ігор. Сучасна українська публіцистика: теоретичні та практичні аспекти. <https://new.comteka.com.ua/index.php/journal/article/view/18/10>
4. Подобна Євгенія. Дівчата зрізають коси// Її війна: 25 історій про сміливість, силу і любов. – Харків: Вид.: Віват, 2018. - 288 с.
5. Рендол Д. Універсальний журналіст. - К.: «К.І.С.», 2007. - 288 с.
6. Українська публіцистика: люди боротьби й ідеї. - Л., 2025

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про медіа» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
2. Детектор медіа <https://detector.media>

4. Інститут масової інформації: <https://imi.org.ua>
5. Комісія журналістської етики <https://cje.org.ua/>
6. Редакторський портал: <https://redactor.in.ua>
7. Українська правда: <https://www.pravda.com.ua/>
8. Честь професії. Конкурс журналістської майстерності// НАМ <https://journalismaward.in.ua/>
9. Видання Дзеркало тижня, День, Експрес, Погляд, Молодий буковинець, Букінфо.
10. Збруч. Інтернет-журнал: <https://zbruc.eu/>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни «Інформаційні жанри» регламентовано такими документами:

Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>),

Положення про виявлення та запобігання плагіату в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (https://www.chnu.edu.ua/media/f5eleobm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf).

Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентів/ці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання всіх нарахованих за курс балів.